

Motion till riksdagen 2021/22:4335

av **Magnus Oscarsson m.fl. (KD)**

med anledning av prop. 2021/22:58 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avsteg från frivillighet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över preciseringarna i de berörda miljömålen med deras ambitioner för naturskyddet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avverkning ska kunna göras i fjällnära område och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdrag om att ta fram nya modeller för intrångsersättning, skogskonto och biotopskydd behöver ges före den sista april 2022 och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte ta med kulturmiljövärden och sociala värden som grund för enskilda beslut om biotopskyddsområden och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skogsstyrelsen ska upphöra med inventering och registrering av nyckelbiotoper och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det föreslagna ersättningsmarkprogrammet och det utökade markförsäljningsprogrammet bör riktas till skogsägare som drabbats av en nyckelbiotopsregistrering och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det föreslagna ersättningsmarkprogrammet och det utökade markförsäljningsprogrammet ska gälla alla bolagsformer och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att enskilda markägare som drabbats av en nyckelbiotopsregistrering ska kunna ansöka om upphävande hos Skogsstyrelsen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det nationella målet för ökad hållbar tillväxt i skogen ska omfatta ökad biomassa tillgänglig för virkesproduktion och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den aviserade rådgivningskampanjen bör signalera ökad tyngd åt produktionsfrågor och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om propositionens uppmaning att så snart det är möjligt ge områdesskydd för skyddsvärda statliga skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillägg till uppdraget om regelförenklingar och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skogsstyrelsens uppdrag om regelförenklingar bör tillsättas före den sista april 2022 och tillkännager detta för regeringen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringens proposition Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvärden i skogen med frivillighet som grund har för avsikt att ta sin utgångspunkt i att en stark ägande- och brukanderätt ska vara grunden för att ta till vara skogens potential för ekonomi, klimat och miljö.

Som följd av detta föreslår regeringen inrättande av nya ersättningsmarker och ett nytt markförsäljningsprogram från Sveaskog AB.

Regeringen slår också fast att frivillighet ska vara en grundläggande utgångspunkt och huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna vid inrättande av formellt skydd. Avsteg från frivillighet ska vara mer restriktivt än i dag när så är befogat. I anslutning till att motivera frivilligheten efterlyser också regeringen att tillgängliga resurser överensstämmer med ambitionen i naturskyddet.

Ett nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen ska tas fram och för att bidra till tillväxten bör enligt propositionen en långsiktig rådgivningskampanj tas fram.

Rådgivning ska också göras för att minska klövviltskador på skog.

I samband med avslag på ansökan om tillstånd till avverkning i fjällnära skog ber regeringen om att få återkomma med förslag som tydliggör bestämmelserna om rätt till ersättning.

Enligt propositionen bör Skogsstyrelsen upphöra med inventering och registrering av nyckelbiotoper. Naturvärdesinventeringar i skog som inte sker inom ramen för ett ärende ska inte registreras.

Skogsägare ska ges ökade möjligheter till klimatanpassning.

Utredningen

Propositionen föregicks av utredningen Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73), vilken fick bred kritik för att i hög grad frångå frivillighet och lägga skyddsformer över enorma landarealer. Utredningen pekade ut drygt 700 000 hektar för formella avsättningar och beskrev ”konfliktytor” kopplade till biologisk mångfald motsvarande tre miljoner hektar. Totalt sett identifierade utredningen nästan 13 procent av Sveriges totala produktiva skogsmark till att skyddas från produktion. Den utredning som i januariavtalet pekats ut som en äganderättsutredning kom i stället att ha som huvudfokus att ta skog ur ägarens kontroll.

Propositionens oklara ambitioner

Propositionen har förhandlats fram under stark polarisering mellan Centerpartiet och Miljöpartiet men har efter att den framlagts av båda sidor beskrivits som en seger. Miljöpartiets företrädare har framhållit att propositionen slår fast att skyddsvärd skog inte ska avverkas. Kommunikationen av propositionens innehåll har därför varit motstridig.

I propositionen framkommer inte hur mycket skog som ska tas ur produktion eller om man avser ändra den ursprungliga utredningens uttalade ambition att stora arealer av Sveriges produktiva skogsmark ska anses vara skyddsvärd. I stället slår propositionen fast att ”Sverige har skyddsvärda skogsnaturlager i hela landet”. Det är enligt Kristdemokraterna anmärkningsvärt med tanke på att Sverige redan har 27 procent av sin skogsmark undantagen från brukande i form av formella avsättningar, frivilliga avsättningar, hänsynsytor och improduktiv skogsmark (SCB).

Propositionen pekar konkret ut 140 000 hektar på Statens fastighetsverks och Sveaskogs marker som man ”så snart det är möjligt” anser ska skyddas. Regeringen uttrycker också en ambition, med utgångspunkt från miljömålet Levande skogar, att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras genom antingen formellt skydd eller genom frivilliga avsättningar. Här anges att det gäller skogar från såväl det fjällnära området som i övriga Sverige.

En förment frivillighet

Enligt propositionen bör äganderätten stärkas genom att frivilligt formellt skydd blir en grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna. Avsteg från frivillighet instrueras vara mer restriktivt än i dag, när så är befogat.

Kristdemokraterna anser att utgångspunkten om frivillighet kring att inrätta ett formellt skydd är bra. Vi välkomnar därför denna ambition. För att göra det ännu tydligare ska avsteg från frivillighet för att inrätta formellt skydd av skog vara mer restriktivt än i dag. Vi anser att tillägget ”när så är befogat” inte behövs.

Men det kvarstår ett problem för Sveriges skogsägare. Regeringens ambitioner för skydd är så pass höga att avverkningsförbuden riskerar att göra ”frivillighet” till den enda utvägen för den som önskar få avkastning, men då i form av de ersättningsformer som regeringen lyfter. Begreppet frivillighet urholkas då.

Regeringens överföring av 25 000 hektar ersättningsmark för skydd av skog samt det utökade markförsäljningsprogrammet om 60 000 hektar där Sveaskog ska användas som ersättningsmark till enskilda markägare av skyddsvärd skog indikerar hur den förmenta frivilligheten ska få sitt utlopp. Landets skogsägare står inte i kö för att byta bort 85 000 hektar, något måste initiera den processen. Regeringen anger regelverk, andra

styrmedel och arbetsformer som de vägar som myndigheter ska ta för att förmå frivillighet. Avverkningsförbud – är den långtgående konsekvensen för skogsägaren som följd av regeringens budskap om skyddsvärd skog i hela landet. Avverkningsförbudet gör ”frivilligt” formellt skydd till det enda handlingsalternativet för den som önskar driva skogsbruk med avkastning. Det kommer också till uttryck i propositionens kapitel 6 där regeringen anger ”en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas”.

Denna ambition kommer som en konsekvens av miljömålet Levande skogar men kommer även till uttryck i miljömålet Ett rikt växt- och djurliv. Miljömålet Levande skogar är utformat utifrån en statisk bild av skogens arter, med närmast förhistoriska målsättningar för Sveriges naturbild. Biologisk mångfald är en målsättning som i svenskt skogsbruk gynnas av att skogsbruket sedan 1990-talet jämför miljömål med produktionsmål. På område efter område har den biologiska mångfalden därefter stärkts. Arealen gammal skog har ökat från 1 till 1,8 miljoner hektar sedan 1990-talet, mängden hård död ved har tredubblats och volymen lövträd har fördubblats sedan 1950-talet. Från att ca 1 procent av skogsarealen tidigare brann mäts nuvarande brandareal i promille. De jämförda målen främjar att såväl skogsarealen som dess naturvärden kontinuerligt kan öka. Detta står i kontrast till miljömålet Levande skogar där målsättningarna som efterfrågas motsvarar ett tillstånd som föregår det moderna skogsbruket.

Kristdemokraterna anser att miljömålets preciseringar behöver ses över och ges ramar som möjliggör att skogspolitikens jämförda mål om produktion och miljö kan förenas. Regeringens bedömning i kapitel 6, att ”landet har skyddsvärda skogstyper i hela landet som inte ska avverkas”, leder med miljömålets inriktning till ett starkt beskuret skogsbruk. Kristdemokraterna anser att politiken bör läggas om genom en översyn av miljömålets preciseringar så att skogsbruket kontinuerligt kan främjas.

Regeringen uttrycker för övrigt i kapitel 6 att ”inom det fjällnära området medges oftast inte avverkning” som om detta var ett etablerat sakförhållande. Det behöver inte vara så. Avverkning i det fjällnära området kan visst göras och enligt Kristdemokraterna ska en skyddsform endast aktualiseras om det finns särskilda skäl, i samverkan med markägaren och med ersättning i form av annan mark.

Konsekvenserna av regeringens politik är att incitamentet för ett gott förvaltningskap hos enskilda skogsägare urholkas eftersom det med regeringens skyddsambitioner löper stor risk för avverkningsförbud. Det står också i konflikt med grundprincipen från 1993 som ger skogsägaren mandat att själv besluta om sin skog inom lagens ramar, en frihet under ansvar. Bland handlingsalternativen som uppstår efter ett avverkningsförbud ligger markförsäljningsprogrammet. Men med markförsäljningsprogrammet blir de nya erhållna ytorna inte sällan på platser långt borta, något som medför ett passivt skogsbruk där lokal förankring saknas. Utan den lokala förankringen urholkas vitaliteten inte bara i skogsbruket, utan även i det samhälle där kopplingen mellan skogens brukande och dess invånare tidigare var tydlig. Varje fälld tall påverkar många fler än skogsägaren. En hektar normal skogsmark beräknas generera minst ca 16 dagsverken under en omloppstid om den brukas miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart.

Uppföljande utredningar brådskar

Regeringen ser behov av en utredning kring reglerna om intrångsersättning eller löseskilling för naturvårdande ändamål, huruvida de kan beskattas inom ramen för systemet med ersättningsfond av naturvårdsavtal. Regeringen ser också behov av en översyn av

reglerna kring ersättning för naturvårdsavtal, om detta ska kunna periodiseras genom insättning på skogskonto eller liknande.

Regeringen vill också se över den formella skyddsformen biotopskydd i syfte att göra den mer flexibel och attraktiv.

Kristdemokraterna anser att dessa uppdrag är befogade, naturvård ska inte vara en förlust för skogsägaren och biotopskydd som skyddsform präglas i dag av rigida beslut med oförutsedda konsekvenser. Uppdragen behöver ges i närtid och behandlas skyndsamt. Uppdragen bör ges innan sista april 2022.

Regeringen uttrycker en intention att utöver befintliga biotopskydd även beakta kulturmiljövärden och sociala värden som grund för enskilda beslut om biotopskyddsområden. Detta bör enligt Kristdemokraterna inte medtas i bedömningen.

Nyckelbiotoperna

Av propositionen framkommer att Skogsstyrelsen bör upphöra med inventering och registrering av nyckelbiotoper. Det är en bra bedömning som besparar landets skogsägare en process som dömts ut för att dels strida mot förvaltningslagen och dels drabba enskilda markägare på ett oproportionerligt sätt. Kristdemokraterna anser dock att det behöver skärpas ytterligare genom att ändra ”bör” till ”ska” upphöra. Den ursprungliga utredningen bedömde att alla delar av nyckelbiotopsregistret som utgör en sammanvägning av naturvärden och en klassificering av dessa bör gallras. Men med hänvisning till arkivlagens (1990:782) ändamål uppger sig regeringen ovillig att gallra i nyckelbiotopsregistret. Det innebär att alla skogsägare vars mark registrerats fortfarande står utan möjlighet till avkastning för sin skog. Regeringen försvarar beslutet med att uppgifterna om nyckelbiotopsregistrering redan bör vara kända av certifieringsinstitutet, vilket gör att kraven om att avstå avverkning redan är etablerade. Med andra ord, eftersom skadan redan är skedd uteblir de praktiska konsekvenserna av att gallra uppgifterna i nyckelbiotopsregistret.

Med det sakförhållandet och för att göra en orätt till rätt, anser Kristdemokraterna att skogsägare som drabbats av en nyckelbiotopsregistrering bör vara de som prioriteras för ersättning och bytesmark. De insatser regeringen beskriver om 25 000 hektar ersättningsmark för skydd av skog samt det utökade markförsäljningsprogrammet om 60 000 hektar bör därför riktas mot gruppen av skogsägare vilka tvingats se sin mark registreras som nyckelbiotop.

Som mottagare för ersättningsmark bör inte heller som propositionen anger enbart enskilda skogsägare vara aktuella. Olika bolagsformer bör inte behandlas annorlunda. Med större aktörer involverade kan även bättre lösningar sökas i form av trepartsbyten etc.

Skogsägare som drabbats negativt av tidigare registrerade nyckelbiotoper bör också ges möjlighet att ansöka om upphävande hos Skogsstyrelsen.

Ökad hållbar tillväxt

Regeringen föreslår framtagande av ett nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen. Förbättrad skogsskötsel ska ge en ökad tillväxt i biomassa. Detta står emellertid i skarp kontrast till propositionens ambition att ta virkesproduktionsmark ur drift i samma omfattning. Kristdemokraterna anser därför att målet bör tydliggöras, att det omfattar ökad biomassa tillgänglig för virkesproduktion.

Rådgivningskampanj för ökad skogsproduktion

I propositionen föreslås en långsiktig rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och hållbart brukande i skogen. Denna ska tas fram i samarbete med relevanta aktörer. För att möta den ökande efterfrågan på skogsråvara som behövs för att tränga undan fossila alternativ vill Kristdemokraterna betona vikten av att rådgivningskampanjen signalerar ökad tyngd åt produktionsfrågor.

Statlig skog

Propositionen vill att staten ska vara föregångare i hållbart skogsbruk med ett stort ansvar för natur- och kulturmiljöhänsyn. Konkret pekar propositionen ut 140 000 hektar produktiv skog i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog som i dag står på Statens fastighetsverk och Sveaskogs mark. Den utpekade skogen anses i behov av skydd ”så snart det är möjligt”. Kristdemokraterna förordar ett gott förvalterskap och att staten ska säkerställa ett välskött skogsbestånd men ser inte behov av att i ett slag ta ut en stor areal skog ur produktion. Utöver de ekonomiska konsekvenserna för statens intäkter drabbar åtgärden även det lokala näringslivet med uteblivna arbetstillfällen. Borttagen virkesproduktion innebär också mängder av biomassa som inte får bidra till hållbara, förnybara produkter som kan göra skillnad gentemot klimatutmaningen. Förslaget att så snart det är möjligt ge områdesskydd för statliga skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog bör därför inte genomföras.

Regelförenklingar

I propositionen föreslås att Skogsstyrelsen ges ett uppdrag om regelförenkling. Utöver utredningens regelförenklingsförslag om översyn av bestämmelserna om lägsta ålder för förnygringsavverkning, ransoneringsregler och brukningsenhet tillägger även regeringen uppgiften att med hjälp av digitala data och kartmaterial kunna förenkla skogsföretagandet. Kristdemokraterna anser att detta är angeläget, men till detta bör även tilläggas uppdrag om att korta handläggningstider, principiell vägledning för myndigheter att undvika byråkrati i form av nya utredningskrav och redovisning för skogsföretagare samt att ta bort samrådskravet enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. De delar som bör utgå ur samrådskravet är skogsbruksåtgärder som är anmälningspliktiga enligt skogsvårdslagen, naturvårdande skötsel samt åtgärder för att begränsa allvarliga skador från t.ex. barkborreangrepp. Det är angeläget att uppdraget ges snarast, senast den sista april 2022.

Magnus Oscarsson (KD)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Camilla Brodin (KD)

Larry Söder (KD)

Magnus Jacobsson (KD)